

Das Wohltemperierte Klavier – Levenslessen van Bach

Concertlezing

Marcel Worms, piano

Jos Kessels, filosoof en schrijver van *Het welgetemperde gemoed* (2019)

Het Wohltemperierte Klavier van Johann Sebastian Bach wordt algemeen beschouwd als een van de invloedrijkste composities uit de westerse muziek. Commentatoren zijn het erover eens dat het niet alleen briljante illustraties zijn van de mogelijkheden van de 'getempereerde' klavierstemming, maar tevens van een groot scala aan menselijke stemmingen. 'De hele verzameling is een microkosmos van menselijke ervaring', zegt Cecil Gray, 'je kunt er een bepaalde geestelijke ontwikkeling in waarnemen die overeenkomt met die van het leven of de natuur zelf, van jeugd naar ouderdom, van ochtend naar avond, van lente naar herfst'.

Het gaat Bach in deze stukken om niets minder dan 'een vernieuwing van geest en ziel', schrijft Christoph Wolff. Grote musici als Mozart, Beethoven, Schumann en Wagner beschouwden dit werk als hun muzikale bijbel, in de diepste betekenis van het woord, 'een boek waarin alle wijsheid en de gehele menselijke gevoelswereld te vinden is, waartoe men steeds terugkeert om troost, lering en verrijking' (Hans Brandts Buys). Bach zelf beweerde volgens een van zijn leerlingen dat het doel van deze muziek niets anders kon zijn dan 'de glorie van God en de herschepping van het gemoed'.

Het betoog over de levenslessen van Bach zal in deze concertlezing worden afgewisseld met een uitvoering van Preludes en Fuga's uit het Wohltemperierte Klavier, door Marcel Worms. Jos Kessels reflecteert op de betekenis van de muziek, hoe je ernaar kunt luisteren en wat zij heeft te zeggen over 'het welgetemperde gemoed'. Muziek is veel meer dan een abstract patroon van bewegend geluid, zij is een uitdrukking van ideeën, emoties en menselijke houdingen. Die vormen als vanzelf een verhaal, een persoonlijke mythe, waarin de vraag naar 'het goede leven' en de eigen invulling daarvan een centrale rol speelt. Bach heeft daar heel wat over te zeggen, als je goed luistert.

De filosoof Ger Groot schreef in een recensie: 'Dankzij Kessels' beschrijving luister je beter en hóór je meer. Tussen feit en fictie sleept dit boek je mee in wat in de volle zin van het woord een levensles mag heten.' (Knack)

Trouw: 'De nadruk op beleefde ervaring en mentale groei klinkt bevrijdend in het dominante discours van objectiviteit en wetenschappelijkheid.'

De Volkskrant: 'Intrigerend boek. Je ontkomt er niet aan jezelf vragen te stellen. Wat raakt mij hier, waarom? Waar doet deze muziek mij aan denken? Muziek is een tovermiddel.'

Duur: twee uur inclusief pauze